

EESTI NOORUS

TELLIMIS-HIND:
1 aasta peale Kr. 1.80
¹/₂ aasta peale " 1.—
¹/₄ aasta peale " 0.50

KUULUTUS-HINNAD:
1 lehekülge . . . Kr. 30.—
¹/₂ lehekülge . . . " 15.—
¹/₄ lehekülge . . . " 7.50

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, LOSSI PLATS 4

Mai

Nr. 5 — 1930

II aastakäik

Kevad aasal.

SISU: Liivan lamaden — Pikka Veitsi. Noorus ja metsad — K. Kerberg. Matkama, loodusse! Rändpäevik — Joh. Kaup. Fotosõber looduses — A. Tekko. Koolinoorsoo liikumise suuna ja tegevuse kokkuvõte — rR. Maatöö ja sport — dk. Karskusharude tegevus vajab elustamist — O. Ibius. ÜENÜTO oma-kultuuri suunast — Marta Lepp. Ringvaade töömaile.

Liivan lamaden.

Piffa Veitsi.

*Kõik rõõmud andis hiilgus suvine,
meid ammu mererannal pruuniks värvid
on päike ajast sest, mil tulime,
meil kehad, lihaksed, noor veri valmind.*

*Ent täna merekohinan on rutt,
ma laman yksi liivan, rahutumalt
käib mõte, kauge taevast kumab
kui teisi ilmu varjavad nõiarätt.*

*Ma saanud mõtlikuks, näen — pikka
möödub
laev laeva järgi merel, õitsev-noor
läeb mööda inimlaps kui sütytu voon,
ma laman: väsimus on rinda sööstnud.*

*Hetk tyytav, väsitav. Saand kõigest
kyllalt,
näe: puistan sõrmil liivasõmerat,
nii elu puistand, mida rohkelt kallat
ja millen õnned olid sagedad.*

*Mis kõik ju olnud? Kust kõik saanud
alguse?
Suur suvirikkus? Avar taevaturu? ...
Sääl rõõmus tuksatus lööb jälle palgesse:
näe, kogu rand on puistata veel teri!*

*See tund on armas südastuvine,
ma jälle mererannal, pruuniks värvid
on päike ajast sest, mil tulime
meil kehad, lihaksed, noor elu valmind.*

Noorus ja metsad.

Metsakasvatus, metsa hooldamine, metsa tähtsus, — lühidalt mets ei ole saanud meie rahva laialistes hulkades mitte sellise tähelepanu osaliseks, mida ta vääraks. Metsad rahuldavad meie koduse tarviduse ja annavad $\frac{1}{3}$ väljaveost, metsad moodustavad meie talude tagavarakapitali, mis järjest suureneb, kui ta nende eest ainult vähegi hoolitseb, metsad ja puud on meie maa ja asulate iluks ja uhkuseks. — Tarvis õhutada ja äratada kõikjal armastust metsade vastu. Mets nagu viljapõldki vajab oma edenemiseks inimese korraldavat kätt. Selleks on vaja hoolt ja teadmisi, mis antakse edasi ja kasvavad põlvest põlve. Senised põlved on vaadanud metsale kui looduseannile, mis tuleb iseenesest ja millest ainult võtta võib. Kuid metsad annaks meile palju rohkem tulu, kui nende eest hoolitseda. Meil on palju karjamaad söödis ega too talule pea mingisugust tulu, paljusid soostunuid alasid võiks muuta mühavaks männikuks kui neis vähendada vett. Kased, haavad ja mustlepp võiks kasvada säääl, kus praegu ainult üksikud põõsad kiratsevad. Möödub aasta-

kümneid ja ei tunnegi enam kohta, kus praegu metsade asumiseks ja edenemiseks appi tulnud.

Metsandusliku nõuande töö vajadus on teravalt kerkinud esile — seda tahetakse teha terve rahva asjaks. Selles töös ei tule unustada meie noorust — on noored metsade poolt, siis on tulevik metsade päralt! Kes peakski paremini võtna tuld, kui kaalul on armastuse äratamine looduse ilu kaitseks ja suurendamiseks, — noored on need, kes nüüd külvavad ja istutavad, ja kes ka tulevatel päevadel jätkavad nooruses alustatud tööd. Alates kodu ümbrusest, aedade äärtest ja teede servadest levineb metsastuse tööala lagedaile söötidele, karjamaa võsastikku ja soo servile ning lõpeb praeguses metsas, mis vajab täiendamist ja härvendamist. Igalpool ootab lai tööväli tegijaid.

Noorsoo metsanduslik ettevalmistus peab algama juba koolis, kus selleks loodusloo tunnis on hää võimalus. Metsapäevade korraldamine koolides, koolimajade ümbruse kaunistamine ilupuudega ja ühepäevalised rännakud riigimetsadesse

metsatöödega tutvumiseks — kõik see võimaldab äratada huvi nooris metsa vastu. Peale kooliaega oleks noorsoole metsanduslike oskuste hankimiseks kursused, kõned ja vastav kirjandus. Praegu asutatud metsaühingud on teinud nende korralduse ja läbiviimise oma ülesandeks, maal on metsaametnike ja agronomide võrk metsanduslike nõuannete teenistuses. Noorsoolt ootavad nad vastuvõtlikku koolilajaskonda ja agaralt elluviivaid teoinimesi. Asutage oma ühingu metsa osakondi, ilustage oma kodu ümbrust ilupuudega ja

otsige üles karjamaa osi ja nurme servi, mis sobiks võtta metsa alla. Oma eeskujuga olete kõige paremaks metsandusmõtete edendajaks, sellega loote oma kodule tagavarakapitali, mis see vajab hädaajul.

Noored, ka haruldased puud, põõsad ja taimed ning metsloomad ja linnud võtke oma kaitse alla. Levitage looduse ja metsa armastust igal pool, et muuta meie kodumaad kaunimaks.

Karl Kerberg,
Metsaühingute Liidu sekretär.

Matkama, loodusse!

Rändpäevik.

Käes on kevad, ligineb suvi. Suvi kutsub noori roosilisse loodusse. Kui palju rändlinde valgub meelisklevasse suivarusse unustama masendavat iüirisust. Kruusatud maanteed, sinised mägestiku-järved, kohavad laantesügavikud, paekaldad, looklevad jõekäänud, unelev meriselg — kõik nad avatlevad ja kutsuvad. Arvukas pere noori veedab suve tundmatute avaruste helguses. Ent igavesti ei kesta need siniööd. Mälestusedki hääbuvad aja voolus, olgu need ammutet vendade laanemailt või kodumaa mägismailt, rannult.

Kuidas tahaks veel hiljem läbi elada neid helgeid silmapilke, elada mälestisile ja muljeile!

Vaevalt leidub matkajat, kes ei kõida matkamuljeid päevikusse. Ent tülikas on see.

Juhin alamal tähelepanu oivalisele meetodile — sedelpäevikule, eriti soovitatav matkal.

Mis on sedel? — küsite vast. Sedel on paberleheke. Värvilt meeldiv paberpoogen lõigake vaheda noa abil võrdseiks osiks. Tekib pakk sedeleid, nagu kimp kaarte, mis võivad olla vahelduse ja meeldivuse mõttes mitmevärvilised. Kuna sedelid jäävad eluajaks, siis valitagu paber

Tallinna noorsoolasi Keila-Joa sillal.

hää, esiteks meeldivuse, teiseks säilimise mõttes.

Sedeli täitmine sündigu korrektilt ja kergestiloetaval käekirjal. Sedeli väiksega arvestades tuleb loomulikult kirjutada konspektiivselt. See on ainult kasuks. „Sõnanappus annab mõtteavarusi“ (Jean Paul).

Varustunult säärase sedelpakiga minnakse matkale. Juba varumine matkaks sisendab oivalise meeoleolu. Igal sammul tulevad uued mõttevälked. Ühed unuvad, teisist meenub vaid osa, kolmandad osutuvad liig banaalseiks. Nii võib aga hävida väärtuste kompleks. Seda ei tohi lasta sündida, vaid kõik mõtted tulevad memoreerida.

Ja siin seisabki sedelite hüve.

Võimatu on jäädvustada mälestispilete silmapilkselt kronoloogilises järjes vihikusse või klassesse — see vajab kirjutamiseks pulti; ent sedeli puhul osutub tehing kergeks. Autos, rongil, laeval — kõikjal on hoopis lihtne märkida meeleolusid ja nähtut sedelile. Jalagi käies pakub naudingut istuda kraavikaldaile, võtta sedelpakike ja jäädvustada mõttesugemeid.

See on sedelmeetodi üks omadusi — hüvesid. Pääle selle on meetod asendamatu õpinguil, eriti võõrkeelte õpinguil. Ühele küljele märgitagu teatav küsimus, teisele — vastus. Keele õpingul — ühele — võõrsõna, teisele — „võti“, eestikeelne. Nii jääb hoopis kergemini õpitav meelde ja pakub lõbu ka õppimine. Sedelid rühmitetagu tähestiku järjekorras kaartidena hoiukasti, märkides uue tähe alguse kõrgema pappsedeliga. Ja milline väärtuslik sõnastik! Unumisel osutub leidmine hoopis kergemaks, kui sõnastikust või vastavast teadusraamatust, mis muid pole igal juhul käepärast.

Tahtsin siinkohal noorte tähelepanu juhtida siiski vaid sedelpäevikule. Võtke seda tõsiselt ja varuge juba aegsasti sedelitega. Kevad toob kaasa matku, rände. Avarused neelavad joovastet noored, ent samad avarused annavad tagasi vastutaksu kordumatud kaleidoskoopilised pildid, mis tahavad jäädvustamist. Isiklikud memuaarid — need on kulda väärivad, ja sedelpäevik — moodsaim ja vältimatu reisikaaslane viib sammu ligemale.

Noored! — helgeimaid elamusi siniseis avarusis nii kodumaa künkail ja rannul, orgudes ja jõgedel, kui ka vennasrahva kalju- ja järvemaa pinnal! Ärge unustage aga kaaslast — rändpäevikut ja fotokaamerat!

Joh. Kaup.

Fotosõber looduses.

Kevad — suvi, millise hellustundega vallutab see me südame. Maapind lopsakas, roheline, puhkevad pungad kaskedel, aasadel värviküllane lillevaip. Murrame kodumetsast kadakase kepi, reisipauna paneme selga, matkame loodusesse. —

Mida võib registreerida neil rännakuil me kõikenägev silm? Näeme taimeriiki

selle tuhandeis varjundeis, sosistame: ilus, ilus. Maastikmotiive igasuguseid: vaikselt lainetab järv — sünge, kuid rahulik. Kevadrüüs metsasalud, — tagapõhjal taevafoon, — peegelduvad vee põhjatusest. Sulpes karastame end vees ja matkame edasi. Veel tuhandeid nähteid jälgime oma teekonnal.

Neil õnnestavail hetkeil ühtub midagi me olemises loodustervikuga. Tahaksime igaveseks jääda paigale, ometi peame jällegi lahkuma. Tuleviku elukeerisesse jääb vaid mälestus sellest. Kuid siiski tahaks midagi püsivat. — Siin teenib meid fotoaparaat.

Peab ütlema, osav pildistaja looduses pole käsitööline, vaid kunstnik. Fotoaparaat

Albu-Risti noorsoolasi pühapäeval matkal.

raat ta käes pole enam masin, tal nagu oleks hing, ta nagu tajuks inimese südame kaudu kõiki looduse tundevarjundeid — ilus, valguses, helis.

Hääde looduspiltide saavutamiseks on vähe sellest, kui seada üles aparaat ja valgustada. Peent hinge, ilutunnet ja loodusmõistmist peab olema fotograafil, siis nagu kunstniku südamega tajuks kaamera loodusesemete loomutruu olemuse.

Millega piirduda looduspiltide hankimisel? Sama piiramatu kui loodus ise, on ka ainevalik. Algame ikka maastikuga, kui tehnilistelt õige soodsamaga. Mets, ulgumeri, väljad enda arvukais varjatsioone; avastavad rikkaliku ainesalve. Nende ürgelementidega ehtivalt ühtub ka inimkäte töö. Ei tohi ununeda põhimõtte: ikka lähemale maastiku hingele. Kui pildistavaks alaks on soo, laukane, salalik, siis

vaja valida aeg, ning paik, mil kõige selgemalt väljendub selle sünkus. Tihti, teatud maastikupilt vaid silmapilguks evib enda võlvuse.

Kui on õpitud tabama maastiku teravimõtet siis iseendast järgneb samm loodusesemete esitlusele. Ikka enam teritub silm pisi-asjadele. Kõnelevad enda ilulättest ka need tillukesed esemed, millest varem möödusime märkamatuks.

Kõige selle võrratu mitmekesisuse tabamiseks on vajalikud korrapärased abinõud — nii käepärane fotokaamera ja materjal. Kõige selle tulemusena püsib väsimatule püüdjale rikkalik kogu loodus-

pilte, milliste lehitsemisel ettekujutiste kett lülitab ta mälestused rahutult nooruspäivilt kuni kõikelepitava raugapõlveni suureks, mõtteküllaseks elutervikuks.

Selle kirjutise erimõte: katseda kihutada võimalikult hulki. — Ja nende tasu fotosõbrale, see on arvamatu. Matk loodusse toob rahu, teritab ilumeelt, süvendab elurõõmu, armastust.

Noorsoolased, olete huvitat siin käsitletust, astuge kirjavahetusse adressil: Võhma — Kabaala pk. 14. Eriti palun kirjutada neid, kes huvitat sellesisulisest kirjandusest.

A. Tekko.

Koolinoorsoo liikumise suuna ja tegevuse kokkuvõte.

Oleks vahest asjatu peatuda pikemalt koolinoorsoo liikumise aegloo man*), kuna sellest hää ylevaade leidub A. Lenotammil sulest koguteoses „Noorusjõud IV“. Märgin vaid, et selle ideeline suund ja tegevuse algpõhjus on võrsund kultuuri taotlusist sajandi vahetusel, millised pygded pääsnud avalikkusegi ette enamikus samust ringkunnist võrsund „Noor-Eesti“ liikumise kaudu. Vabameeliste vaadete ja kaugele-ulatuvi sihiga õppiv põlv, mõjutet märtsi- ja oktoobrirevolutsioonest, kypsnud vabadussõja kaevikuks ja kasarmuis, kannud hinges tuld, rahulolematust, aga ka ehitavat tahet sõjajärelaastailgi, on loond meie legaalse koolinoorsoo liikumise, milline olnud solidaarne intelligentsi vaimsete elamuste, pyyete ja pettumusigagi. Vabadussõja järelaastad hajutand riikliku iseseisvuse vaimustuse, toond sotsiaalseid vastolusid, loidust, pettumust ja rohkel määral vaimset väikekoodanlust on paratamatult suunand õppiva noorsoogi eneseavaldused kultuurpoliitilisele radikalismile.

Eelnevad read ei taha määrata selliseks kogu õppurkonna seisukohti, vaid

*) Autori kirjaväis muutmata.

pyyavad kajastada teeavastajate ja liikumise algatajate tegevuse algtookejõudi. Muidugi too algatav ringkond ei moodustand suurt protsenti koolinoorsoost, kuid ta sisaldas endas selle ideelised väärtuslikumad otsingud, mõõduandvama poole ja juhid, saavutas suuri tulemusi, pani liikuma õppurkonna laiu hulki ja mõjutas sygavasti liikumisest osavõtjaid.

See oli koolinoorsoo liikumise algaastate romantiline õhkkund, mille laiale joo vastuselle ja piire tundmatulle lainetuselle järgnes hoopis teine aeg, kaine igapäevasuse ja piirat tegevusvabadusega. Endasse tõmbumise ja taandumisega esialgne iseteadvus ja ilmaprobleemide lahendamise muutus peagi kitsaks endasse-pöörat tööks ja eneseavalduste otsiks. Sellega yhenduses liikumine muutus stabiilsemaks, teadlikuks omis sihes ja saavutas teat kypsure nii olemuses kui vormis.

Seletame noorsoo liikumise selles eas esilekerkiva ideaalide väljendustungi, aktiivsuse ja hingeelu eriliste momendega, ning näeme temas pääle omaealiste liikumise ka kultuurliikumist, millises noor generatsioon tahab teostada oma pyyete maailma tõelikkuses. Seega on vältimatu, et noorsugu määrab oma sammud ja vaated

ise ning vastav rühmituse vorm võib olla ainuüksi autonoomne. Valmiva ja kääriva hingeeluga nooruri vajaduste järgi vastav liikumine sulgeb endas kaks paralleelset afa. Mitte ainult ta ei toeta nooruri loovat tööd ja esimesi iseseisvaid väljenduskatseid ilmakodanikuna, vaid täidab endakasvatustliku ja endhariva tööna need lüngad (tyhjad kohad), millised on jätnud tema hinge kool, kasvatus, haridus, ymbrus; loob tema esialgse ilmavaate (või eeldused selle tekkeks), moraali ja toetab eriharrastusi. See viimane moment on eriti spetsiifiline koolinoorsoo liikumisele, kui selliselle, sest koolis puudub põhjalik käsitus ja syvenemine. Kuid ei saa mööduda ka moraalsest toest ja noorsoo liitmisest tervikuks. Seega siis noorsooliikumine taotleb kirkamat homset päeva, tootes selleks teadlikke, terve elukorraldusega töötahtelisi ja harmoonilise olemusega inimesi, sest teame, et ei ole edenemist, kui iga generatsioon kasvab yles eelmise mõtteis. Igaüks ise peab avastama oma loova geenijuse, kui tahame uut kultuuri, uut inimest.

Allakirjutanu ei ole parandamatu optimist uskuma, et koolinoorsugu on yhiste kalduvusiga tihe mass, kes tunnetades eelnevat tõena, ka suunab enda sammud selle järgi. Juhtide pingeliselle ja intensiivselle tööle elab kaasa paratamatult ainult väike protsent loovalt ja aktiivselt ning kõigiti õnnestund on mõjugi saavutamine, kuid allakirjutanu on ometi veendund, et toosama väikse protsendiline juhtide hulk evib (hat) endas järgneva epoogi kultuuri edu, ning ideaalile lähinedes, tõmbab kaasa õppurkunnast maksimaalselt võimaliku hulga, loob vähimalt soodsa tagapõhja eneselle ja rakendab teised tõhe omil alul kasulikult. Kool seda ei suuda niikui nähtavad sennised faktid, vaid jätab noore inimese arengu tihtigi puudulikuks ja katkendlikuks.

Koolinoorsoo liikumise kasvaval tõusuteel olid kõik eeldused ja esimesed suurejoonelisedki saavutised paisuda ikka edesi kogu õppurkunda haaravaks jõuks. Ent ometi selle liikumise arengujoon pole läind sirgelt ja pole pysind loomulikul rajal, vaid jooksis puruks oma autonoomsuse ja rühmituse vormid juba 1923. a. haridus-

minister A. Veiderman'i poolt väljastet n. n. „normaalpõhikirjadelle“, millised lõikasisid kildudeks kogu liikumise kulminatsioonipunkti ja tunduivad valusad tänisenigi.^{*)} Käesolevalgi aastal veel piiratakse kooliringide tegevust kohati ja ei anta tegevusluba juba laialdaselt tegutsevalle Tallinna Koolinoorsoo Kultuuryhingulle, millel ligi 1000 üksikliiget ja samuti räägitakse kogu koolinoorsooliikumise juhtimise ja hooldamise alla võtmisest. See ränk ja rusuv õhkkunna raamistik ongi piirand selle liikumise tõusu ja kestvaid mõnanaeagu, surudes teda vanemalt põlvelt määrat vormesse ja kujundades omi eneseavaldusakte väheldaselt jäet tegevusvabaduses ja tegevusvõimalusis, tihti aga, minetand oma autonoomsuse kõik jooned, on juhitud ja hooldetav. Lubatavad erisihilised yhingud on käristand ja killustand tegevuse 5—6 rindele ja need väiksed kogud ei suuda pakkuda palju, keskkorraldiste loomiseks ei anta luba! See toob võõrdumise ja jätab tegevuse tyhjaks, paratamatult otsitakse muid eneseavaldusvõimalusi, muid teotsemisi, suuremais keskusis, kus need kergesti saavutetavad. Mitte ainult ei võeta osa vanade organisatsioonest (see millegi pärast pole „ebapedagoogiline“) ei, see ei rahulda, haardutakse januselt kergeisse elamussi ja taotellakse uimastavat lõbu, mida nürohkelts sirutab noorele elusangarille rõve, ideaalidet ja maitsetalage domineeriv ajavaim! Kui vähesed on need teislaadsete kalduvusiga erakud ja kui vähesed jäävad truuks oma noorusideaalidelle!

See kõik eeldab seda, et on võrratult kahvatum tänane koolinoorsoo liikumine tunasest ja vähem haarav. Ent kui siiski püsib umbkaudu 12.000—14.000 organisarit keskkoolinoort, olgukyll laialipillutult ja kontaktita yle maa — on kohati ikkagi tahet ja entusiasmi. Kuid just kahvatuks surutuna esitet olukorras ta ei suuda paisuda määravaks ja vallutavaks jõuks ja kasutada vabal ajal kõiki positiivseid alu, mis muidu nii piirat igasugu keeldu-

*) Nende ja edaspidi avaldet, võib olla uutena ja valusaina tunduivate andmete tõepärasuse eest vastutab autor.

dega. See päälesurut kahvatus ei lase leituda noore hinge peidet väärtusi, ta on liig laialipillat, et ulatuda igale alale ja ei ärata kõlblist distsipliini. Väikse hulga eriharrastusena praegu ta pole ka demokraatlik ja ei suuda mõjuda selleks, et tõuseks inim põlv, kes koostuks õnnestunud indiviidest, kelle positiivsed kalduvused rakendat reaalselt yhiskunna hääks. See on tänapäeva noorsooliikumise vormi parandamatu viga ja paratamatu vastolu noorsooliikumise tegeliku olemusega.

Ligi 200 kooliyhingust me eraldame ennekõike spordiringid, mis tavalisti aktiivsemaid, tegevuses stabiilsed ja korrapärased. Olles õppurkunnas populaarsed, nad evivad, eriti linnus suuremad liikmeskunnad. Tegevuses figuurivad igasuguseilt alult võistlused, harjutused, kursused, matkad, tunnid, peod jne. Kooli vastutulek häätahtlik.

Spordiringel puudub yleriiklik keskus (1923. a. asutat koolinoorsoo spordiliit ei suutnud yldse astuda tegevusse), kuid nad on liitunud ylelinnalisiks spordiringide esindusiks ja yhinguiks, millised on hädatarvilikud juhtimaks ylelinnalis ja linnadevahelisi ettevõtte. Kohati need on ka likvideerit ylelinnaliste koolinoorsoo liitude osakunnad. Suurim on Tall. Keskkoolide Spordiringide Yhing (T. K. S. Y.) ligi 20 ringiga, korraldab osavõtu rohkeid ylelinnalis koolidevahelisi jalg- ja käsipalli, kergetõustiku, ping-pongi, uisutamise, isegi fennise, võimluse, vehklemise jne. esivõistlusi, gastrolleerib teisis linnus, isegi välismail. Korraldand yleriikliku koolinoorsoo spordiolympiaadi 1927. a. riigivanema auhinnaga, teine kuuldavasti käsil.

Malealad on mitmesuguste ringide toimkundade viljelda, teostuvad korrapäraselt regulaarsete võistluste kaudu (Tall. Koolin. Kultuuryhing korraldas ylelinnalis). On peet rida yleriiklikke turniire, annab tunda korraldava keskkorraldise puudus.

Muusikaharrastajaile on asutat kohati (n. Tallinnas) eriyhingud, avalikud esinemised regulaarsete kontsertide kaudu isegi välismail.

Kuna eelmisille yhinguile on enamasti tundmatud vormi ning ideoloogilised keerdkäigud ning omas tegevuses kinnis-

tund traditsioonide ning korrapärasusega, eraldame neist yldise koolinoorsoo liikumise puhul päämiselt arvesse tulevad vaimsete harrastusiga ringid, mille mõju suurem, õilsam ja kaugelleulatavam.

Leidub: kirjandus-, teadus-, kunst-, karskus-, loodusteadus-, pedagoogika-, humanitaar- ja kohati isegi õppuringe, milliste tegevusalad lähidased, teotsevad paralleelselt, ent õppuringiks koondumine läbiviimatu. Viimasel ajal on propageerit kultuuriringe, millised haaravad kõiki spordiringest kasutamata jäänd alu ning sobivad noorsoo orgi ideelisele platvormile, kuid keskkorraldise ei registreerita (Tallinna).

Karskusringid kannatavad teat yhekyllsuse all ja puhtal kujul on suutnud end harva säilitada, tehes „ajavaimule“ rea mõõndusi. See org-i vorm on nähtavasti otstarbekohatu ja vale, vanemalt põlvelt päälesurut, sest karskus pole lõppsiht ega väärtus oma ette. Kasutetakse sildina muile tegevusaladelle, näitavad ilmset vähenemistendentsi.

Samuti rida teisi esitet ringe on ebaotstarbekohased ja ei pääse yle igavesist otsinguist. Hoopis parem on seisukord koolkunnas (õpilasperes) vormi juures (Tartu, Võru, Rakvere), millel laiem ulatus, korraldav mõju ja tugev alus.

Tegevusalad eelmisil ringel on võtteilt sarnased. Referaadid, vaielused, õhtud, õpiringid, raamatukogud, lugemislauad, võistlused, aegkirjad, kursused, ekskursioonid, peod, male jne., teat ringel rida eriharrastusi: kunst, karskus, elureform, loodusteadus ka keeleuendus jne.

Just nende ringide seisukord on kõige raskem, nähakse siin kommunismi hädaohtu ja moraalikõrgetamist.*) Suuremais keskusis järgneb sellele võõrdumine, väiksemis, kus muust pole kinni haarata, tötetatakse siiski, suurema vastutuleku (Paide) puhul vägagi intensiivselt (Paide, Haapsalu, mõned Tartu koolid). Suuremad ettevõttud on enamasti koolidevahelise kontakti puudumisel teostamatamad. Eriti kurvad on sel alal Tallinna kogemu-

*) Keelat on kohati „Mikumärdi“, Nietzsche, ilmavaatelistes küsimused jne.

sed, kus aastate jooksul nurjund keskkoha loomise katsed. Sportlasil ja muusikaharrastajail on oma ühingud, kultuurühingut ei registreerit, kuigi selle tegevus kohe alul oli ulatuslik ja sympaatne, osavõtt suur ja kavatsused hääd. Pooleliolevaist ettevõttest jäid teostamata n. arvutus- ja deklamatsioonivõistlus koolide vahel, gyllinnaline kongress jne. Veto alt on vabad jooksukultuur ja vehklemisevõistlused. Mõistetü hukka pyge tahta paremat ükskõiksusest, tuimusest, kergest lõbust, ei siis tule imestada ka tekkind G. Suitsu „Tuulemaa“ meeolelu:

Roostetab tegude haljas teras,
Rängalt rabavad hallaöö piitsad,
Oleme Eestis.

Eelmisi ringe koondab Eesti Noorsoo Karskusliit, milline seetõttu ei asu täiskarskuse alusel. Ilmub trykit häälakandja: Kevadik, toimuvad regulaarselt noorsoo karskuskongressid ja -kursused, suvipidustused, alkoholi kohus, milline kyll hinnati otstarbekohatumaks, organiseeritakse ja peetakse kontakti ringega, kirjastetakse aastaraamat, võistluskirjutised, luuletis- ja novellivõistlus, kõne- ja deklamatsioonivõistlused ja karskuseksamid, luuakse toimkund kooli kooperatiividelle j. n. e.

Liikmeks ligi 100 ringi, umbes 6500 yksikliikmega.

Liidu töö on tänuväärt ja stabiilne ainsa ylemaalise koolinoorsoo keskusena, kuid temale asetet gylesannete täitmine kuuluks kyll pigem koolinoorsoo keskliidule, milline aga ei saa funktsioneerida.

Ylevaatest selgub, et vaimsete harrastusiga, s. o. mõõduandvais ringes valitseb segadus ja teat määral kriis. Ei pea kyll vist prohvet olema ennustamaks siin pööret, sest kui koolinoorsooliikumise sennine vorm osutub lõplikult läbivimatumaks ja ei täida omist gylesandeist väikestki osa, ka praegusel moonutet ja kahvatul kujul, allakirjutanu on veendund, et sellele järgneb ärapöördumine ja otsitakse uusi elulisemaid, avaramaid, loomulikumaid, veetlevamaid ja synteesi loomise võimalusiga ringe ja eneseavaldusmõmente. Yks on aga selge, et murrang seisab ees, kui ta ka teostub aeglaselt ja järk-järgult, ta on mõõdapääsmatu. Vabadusetä, eluvõõras klassiõhkkund ja raamatulisv, elab lõpuni, praegu koolinoorsoo liikumises esilekerkiv uus generatsioon sammub vastu otstarbekohasusest, lihtsusest ja loomulikkusest määrat koon-dumise vormile, kui aga selle teostamiseks ei anta muid võimalusi, siis vist kyll asutakse samale teele, mida kasuteti valutand vene tshinovniku vaimu õhkkun-nas, sest ometi me ei suuda uskuda, et ka noorpõlve ideaalid vallutab toosama tuulemaa õhkkund, kus sygisrajud murravad maha kõik, mis ei ole sompund ja halli ymbrusega identne.

Kasvav põlv on radikaalne omis unis-tusis ja lõhestub vanaga, kuid läheb koos nendega, kes vaatavad edesi, on seega ka noored, kuigi nad on hallijuukselised.

— rR —

Maatöö ja sport.

Pole kahtlust, et maatöö iseenesest juba nõuab mitmekülgset kehalist arenemist ja kohanemist. Vastavalt sellele leiame kül-laldaselt põllupidajaid, kes spordile maal suhtuvad eitavalt. Nad on arvamusel, et töölisel, kes päeva läbi töötab põllul, on küllalt võimalusi areneda kehaliselt. Nad tulevad pealegi mõttele, et töölisel, kes

lähevad õhtul või pühapäeval spordiväljale, on töö juures liig palju hoidnud kokku vajalikku jõudu, kuna nad peale tööd jaksavad veel jooksta või mängida jalgpalli.

Käsitledes maatöö ja spordi suhet dr. N. Goecke Hamburgist, kelle mõtteid tutvustame allpool meie oludele kohandatult, leiab sellastel mõtetel olevat alust sel mää-

ral, palju nad puudutavad maadöö põhimõtteid ühenduses spordiga.

Dr. Goecke seab vastamiseks kõigepealt üles kolm küsimust:

1. Kuidas mõjub maadöö kehale ja vaimule?

2. Kuidas mõjuvad eriliiki kehaharjutused?

3. Milline on kehaharjutuste ja maadöö vastastikune suhe?

Maadöö tegelikult on ju raske, kuid ikka enam ja enam näeme maanoori koonduvat sportühinguisse või ringidesse, millest võime järeldada kasvavat vajadust kehaharjutuste, spordi, järele maal. Millest see tingitud? Vastus on lihtne.

1. Maadöö nõuab esijoones jõudu ja vastupidavust, vähem kiirust. On aga vana tõsiasi, et vaheldusetu raske töö muudab keha kangeks ja paendumatuks, vaimu ükskõikseks ja tuimaks.

2. Kehaharjutused toovad maa ühekülgse kutsetöösse tingimata vajalikku vaheldust ning on kahtlemata õilsaiks asevahendeiks seni tarvitatud uimastavaile ergutusaaineile väsinud maadöölise puhkeajal. Vaheldust ei vaja mitte ükski väsinud lihased, vaid ka tuimunud aju. Põllutöölise januneb vahelduse järele ja rõõmustus eriti, kui leiab uue tegevusala. Üksi sellega võime seletada, kvalifitseeritud spordivõimaluste puududes, maanoore inimest kivistamiseks, võidujooksul jne.

Just võistlusmõte peletab tööst tingitud ükskõiksuse. See ilmneb ka töövõistlusil, olgu need kraavikaevamise, kotikandmise või kündmise alal.

Kuidas mõjutab sport keha ja vaimu?

1. Ta teeb esmalt keha painduvaks, ja kuna keha ja vaim kuuluvad ühte, siis elustab vastavalt ka viimast.

2. Ta on oivaline kasvatusvahend kõigepealt noorile.

3. Ta kohustab ja sunnib meid, kui vaja on valmistuda võistlusiks, täieliselt loobuma alkoholist, ka suitsetamisest ja pillavast elunaudingust, millised üritused kutsetöö juureski toimuvad mahakiskuvalt.

4. Ta aitab nooril saada üle talveõhtute igavusest ja on kasulikuks ajaviiteks pühapäevadel, selle asemel et terve päev magada või aega surnuks lüüa viina-

pitsi või õlleklaasi juures. Ning selle asemel, et kaine ja jõudukarastava puhkepäeva järele kehaliselt ja vaimliselt värskena tööle asuda, võidakse meil praegu esmaspäeviti roidununa vaid meelestada inertsid ja üleauseid üleaisalöömisi.

Kuid spordilgi ei puudu oma hädahohud. Sporti, kehaharjutusi maal tuleb mõista sellastena, et neist igapäevasest tööst väsinud inimesele puhkeagadel ei

Suurepärane harjutus vabas looduses, karastava vee ääres, paitava päikese all.

tekiks uus väsimus järgnevak tööpäevaks. Järeldus sellest, et ka sportlikus tegevuses tuleb hoiduda kurnavast ühekülgsest ja ülejõuet. Spordis on midagi kaasakiskuvat ja uimastavat. Selge tõendus siia on nähe maalt: poisid, kui kord saavad kätte jalgpalli, taovad seda kuni haigusväsimiseni. Peame siinjuures seadma nõude, et ka maa sportlik liikumine vajab juhte, kuigi meil üldiselt lonkab sportliikumise juhtide asjatundlikkus. Ei kõlba iga spordi või võimlusepetaja linnast maaühingu juhiks. Maa spordielu juht peab tundma põllumajanduslikku elu, vajab isegi põlluma-

janduslikku praktikat, kuigi — meie oludes sellase nõude püstitamine võidakse välja naerda sportlikkudes keskkohaades.

Sportiplatside, mänguväljade küsimus maal on meil leidnud häbiväärt vähe tähelepanu. Kehakultuuri sihtkapitali summadest on tervelt viis kuuendikku aasta-aastalt saanud linnad, et miljoneid väärt staadionidel teha tsirkuslikku sporti, samal ajal, kui näiteks külakoolide võimlustunde peetakse niiskusest tilkuvais endisid kõrtsiruumes. Kui aga maa esindus sportlikkude juhtasutiste lähikonnas tõs-

vaeva lõikusel, sönnikutõstmisel, on ter vitatavad harjutused, mis lasevad puhata ülemist keha, nagu hüpped, jooks. Ujumist võib aga soovitada igal juhul, kuna see arukuse piires toimudes kogu kehale võimaldab karastava puhkuse. Igal hommikul ja õhtul kehalise erksuse tõstmiseks tuleks harjuda suplemisega või vähemalt keha kastmisega ja hõõrumisega.

Mis puutub raskejõustikku, siis see, — tõstame esile maadluse, meie rahvuslikuma spordiharu — on ala, mis eriti nõuab kehalist mitmekülgust. Mitte ükski see ei

Jalgrattasõidu võistluse start.

Moment jalgpalli võistluselt.

tab häält, siis leitakse selles vaid lõhkuvat kildkonnapoliitikat, lastemängu ning otsitakse kõiki lubatud ja lubamatuid võimalusi kõrbe loomiseks selle hääle ümber.

Puudutame lõpuks kehaliste harjutuste valiku küsimust. Oleks lubamatu inimest, kes päeva läbi jooksnud äkke taga, panna mängima jalgpalli või jooksmata pikki maid. Sellastel kordadel palju soovitatavamad on käsipallimängud, visked, heited või riistvõimlemise harjutused (või pigem elustatagu vägikaika vedamist ja kurnimängu). On aga tööpäev nõudnud rohket

mõjuta lihaste juurekasvu ja tugevnemist, vaid samal ajal ergutab kopsude, südame, vereringvoolu ja erkude tegevust. Arukuse ja ettevaatlikkuse juures keegi ei tohiks tulla kõnelema raskejõustiku, eriti maadluse toorusest, mis muide on pahasagedane ettekääne spordivastastelt.

Ja kui maainimene on meie kodumaa edutegur, siis vajab ta mitte ükski talutöö- (sea- ja kanakasvatuse-) instruktore, vaid ka soodsaid võimalusi spordiks ja õiget arusaamist kehakultuurist.

—dk.

Suvitamiseks on võimalik saada ÜENÜ Valgjärve osakonna kodust üksikuid tube (4. kr. kuus). Valgjärve noorsoolaste kodu „Järvesalu“ (end. härrastemaja) asub suures pargis ilusa järve kaldal.

Tervitusi Belgiast sõpradele ja endis-tele kaasvõitlejatele saadab ÜENÜ Tallinna osak. end. noorsoolane Aleksander Kalugin.

Karskusharude tegevus vajab elustamist ja ymberkorraldust.

O. Ibius.)*

YENY osakunni karskusharud käivad vähjakäiku. Viimane aruanne loeb nende arvu 11-le (1926. a. oli neid 16, 1927 — 13). Ei saa pidada suureks seda arvu ja see on väiksem eelmisist aastaist, kuigi osakundade yldarv näitab suurt tõusu samal ajal.

Millest on tingit vähene huvi karskuskysimuselle YENY peres? Ons see tegevusala osutund sisuliselt tarbetuks või on puudusi tegevusviisides? Pyyan noile kysimusile vastata yldiste andmete varal.

Sisuliselt tarbeuks tunnistada karskuspyydeid me ei saa! Karskusliikumine elab praegu kõigist siin-säääl esinevaist ajutisist tagurpidi minekuist ja mõõnadest hoolimatta oma tõusuaega.

Kõik teadusosalad toovad päevpäevalt yha uusi tõendusi narkootiliste ainete nautimise hukkamõistmiseks ning näitavad vastuvaidlematult narkootiliste ainete — määskätt alkoholinautimises peituvaid suuri sotsiaalseid ja individualistlikke pahesid, mille õigustamiseks pole ette tuua midagi pääle harjumuse ja rumala kombe.

Kogemused ja kaalutlused näitavad aga, et narkootiliste ainete nautimise tunduv piiraminegi, hoopis kõnelematta selle täielikust kaotamisest, pole võimalik kaudselt mõjuvi sotsiaalreformi, igasuguse „lõbukultuuri“ jne. abil, kui puudub teadlik karskusveendumus, selle loomiseks ja syvendamiseks aga on tarvis otsekohesest karskustööd, karskusliikumist.

Ma ei taha raisata ruumi karskusliikumise õigustamiseks yksikasjalikumate põhjenduste esitamisega; uskudes, et isegi sellesse suurde hulka kuulujad, kes karskuskysimusele suhtuvad teat yleolevalt halvaks-paneva eelarvamusega, on silmade sulgemisest ja kõrvade kinnipigistamisest hoolimatta suure hulga neist tahtmatult kuulnud-näinud.

Jääb yle otsida sellel alal ilmestuva

loiduse põhjust valele alusele rajat tegevusviisidest.

Ja mulle paistab suurim viga peituvatki just karskusharude tegevuspõhimõtteis. Algusest pääle tooniteti siin n. n. „kaudse karskustöö“ tähtsust, otse ainyõndsakstegevat mõju. See oli kyll loomulik ja arusaadav ajal, kus puhtkarskusliikuminegi siirdus „kaudsesse karskustõhe“. Selle põhimõtte edasiarendamine pidi paratamatult viima YENY karskusharude täieliku eitamiseni, sest kõiki kaudse karskustöö glesandeid täidavad juba muudki YENY's teotsevad tegevusharud. Isegi lõbutsemise kultiveerimine, mida on soovitet karskusharude kavva kõrvalylesandena. Sellises olukorras tuleb juba jõudude kokkukohi põhimõttel täielikult eitada karskusharude ellukutumist YENY osakunnis ja arvatavasti ongi umbes selliseid kaalutlusi põhjustand mõnegi karskusharu asutamata jätu või likvideerimise, kuna k.-haru osutus lihtsalt tarbetuks jõukiilustajaks oma muile tegevusharudele omase rööbiktegevusega.

Aga sel kysimusel ei puudu oma teinegi pool.

Kaudsed vahendid ilma teadliku karskusveendumuseta ei kaota alkoholismi, vaid võivad anda loodet tulemusile otse diametraalselt vastupidiseid tulemusi. Kui palju on, näiteks, töölikunnas esinevat alkoholiismi seletet viletsate elutingimustega, aga nagu tõendavad (prof. Voionmaa j. t. uurimused) on palgakõrgendus töölikunnas alkoholismi suurendajaks. Lõbutsemisele kalduva hingeelu arendamine samuti loob alkoholile aina soodsama pinna maksvusele pääsemiseks, kui pole sellele vastu mõjumas teadlik karskusmeelus.

Suurimaks põhjuseks alkoholi ja tubaka tarvitama hakkamises on yldine, kollektiivne komme. Joomakomme ja ylide „parajuslus“ on meil alkoholismi juurteks, mis toidavad ja kasvatavad seda. Neid ra-

*) Autori kirjaviis muutmata.

hule jättes alkoholismi vastu võidelda on sama, kui pyyda hävitada orasheina põlult või aiast, jättes terveks selle juured!

Joomakomme aga ei kao veel sellega, kui ta surutakse välja küll mõnede orgide ettevõttest, aga sama orgi liikmeid väljaspool orgi teda levitavad ja toetavad. Joomakombeist igal juhtumil keelduda (ja see on ainsaks mõjuvaks rohuks nende vastu!) nõuab juba tugevat karskusveendumust, seda võib aga anda jällegi ainult otsekohene karskustöö.

Otsekohene karskustöö (karskusselgitustöö, täiskarskusnõude teostamine, jne.) ei kuulu aga yhtegi muu tegevusharu ylesannete hulka. Nii on tarvilik iseisev karskusharu!

Lisaks narkootiliste ainete nautimise vastasele võitlusele peaks karskusharu käsutama igasuguseid elureformpyydeid, mis oma iseloomult karskuspyyetele lähedasi.

Sellena kujuneks karskusharu YENY tegevusharudest kõige laiaulatuslikumaks maailmavaatelist arengut ja enesekasvatust juhtivaks tegevusharuks.

Kokkuvõttes: karskusharude asutamine ja tegevus YENY's on täiesti tarvilik, aga on tarvis umberhinnanguid karskusharude tegevuspõhimõtetest: tuleb esikohale asetada „otsekohene karskustöö“, sest YENY osakunnis teevad „kaudset karskustööd“

kõik muud tegevusharud isegi. Karskuskysimust tuleb käsitleda orgaanilise osana yldises elureformide liikumises ja võtta tegevuskavva muudelgi aladel esinevi elureformpyyete selgitamine ja levitamine. See hoiab ära yhtekylguse, mitmekesistab karskusharu tegevust ja muudab selle õieti elureform- või enesekasvatusharuks, millene sellel on väga palju ja kaaluvaid ylesandeid enesekasvatustliku töö organiseerimisel meie noorte peres.

Tuleb pyyda lähema kontakti loomise koolinoorsoo elureformistliku liikumisega, eriti E. Noorsoo Karskusliiduga. Selles valitsev idealistlik ja optimistlik maailmavaade noorusautonomistlikul alusel võib ainult hästi mõjuda väljaspool kooligi teotsevalle nooruselle, ega põhjusta kuidagi yleõla vaatamist. Osakunni karskusharud võiks kõnelema ja muil alul kaasa teotsema kutsuda lähidal asuvi koolinoorte karskusringide jne. tegelasi, eriti E. N. Karskusliidu kirjavahetajaid liikmeid.

Möödamannes tähendetagu siinkohal, et kontakt ja yhtistöö oleks muilgi alul nende kahe liikumise vahel soovitav, näiteks yhtispidustusi, jalgsi matkamise korraldamisel jne.

Loomes tugeva aluse enesekasvatustlikule elureformistlikule tegevusele YENY's, sellega kindlustame paremini noorustöö tulemusi muilgi alul!

ÜENÜTO omakultuuri suunast.

Marta Lepp.

Tuleb meele kõnelus ühe Kristliku Noorte ühingu tegelasega — neiuga, kes kutsus mind kõnelema oma ühinguusse. „Te ju teate, et ma ei poolda teie ühingu ideid, seepärast ei saa ka kõnelda teie ühingu vaimus“ — tähendasin. — „Ei ole õieti palju vahet selles vaimus“, — vastas „kristlik“ neiu, „noored ise on väga vähe teadlikud, kuidas neid liigutatakse. Lähedavad ja jäävad sinna peatama, kuhu nad juhtumisi ehk tutvuse kaudu sattund.“

Ja tõesti, kui ÜENÜ osakonnad on asutatud selleks, et ainult „liigutada“ noori,

olles vähe teadlikud oma liikumise ja „liigutamise“ suunas, siis on vähe vahet nii ühe kui teise — kristlikkude, noorsotslikkude kui ka ÜENÜ noorte liikumise vahel. Esituskogu koosolekuil kuulates aruandeid kohtadelt, saame mulje, et ei ole palju neid osakondi, kus ollakse täiesti teadlikud oma liikumise suunas: korraldatakse harilikke piduõhtuid samas stiilis, nagu neid korraldanud mõnikümmend aastat karskuse-, tuletõrje- ja muud maaseltsid sega eeskava ja näitemängudega ilma valikuta, ja kuhu ilmuvad ka pidulised

ilma valikuta; loetakse kirjandust ilma valikuta ja harrastatakse „moodsat“ rekordsporti, mis ei erine kõigi teiste spordiseltside spordisuunast, võõrsilt sissetoodud spordi-vaimust (poks Arukülas). Sporditeadlane E. Idla viimasel ÜENÜ esituskogu koosolekul oma kõnes suhtus just eitavalt võõrsilt sissetoodud moespordile, mida võetakse tarvitusele kohanemata eesti oludele ja iseloomule; tuleb asuda meie oma unustusse jäetud rahvus-jõu- ja võimlemis (spordi) mängude levitamisele, mis meie tervisele palju kasulikumad. ÜENÜ ülesandeks oleks just meie „omakultuurilise“ spordi elluviimine. Samas suunas kõneles ka võimlemis-õpetaja Anna Raudkats. Veel tuletas meele hamini kunsti-osakonna juhataja G. Ney, et „ÜENÜ on ainus omakultuuri ja kodukultuuse arendaja ühing“, kelle osakondade ülesandeks on muuseas meie rahvus-muinas- ja loodusvarade kaitse, meie vanade hiite, kalmude, muinaslinnade, urikjvide, pühade mägede ja vete, iluparkide ja ajalooliste ja muude stiilihuvitavate ehitiste hoidmine ja pühaks pidamine.

Rahvuslik omakultuuri suund ongi see, mis eraldab ÜENÜ noorsooliikumist teistest. Ja Tallinna osakond on olnud vist selle suuna algataja ja tooniandja.

Esimese omakultuuri õhtu nimetatud „Eesti rahvuslike motiivide õhtuks“ korraldas Tallinna osakonna kirjandustoimkond nrs. V. Vendi agaral juhatusel Estonia kontsertsaalis 23. apr. 1926. a. Selle õhtu kavas olid meie rahvalaulud ja H. Lauteri lavastatud „Eesti pulm“. Oli vist esimene suurem menulise õhtu. Suvel järgnes sellele esimene Ülemaaline Omakultuuripäev Tallinna staadionil, millest võtsid osa ka meie naaberrahvaste noorte esindajad — rootslased, taanlased, soomlased, leedulased. See oli esimene ÜENÜ esinemine laiade hulkade ees, kui sammuti rongikäigus rahvusrõivais läbi linna staadionile, kus esineti oma laulduga, tantsudega ja tuli vabaõhus ettekandele teist korda „Eesti pulm“. See esinemine oli meelitanud kokku suured rahvahulgad. Noorte eneste suhtumine oli siis küll veel muuseumlik — käidi pastlais ja teoorjusaegseis muuseumi rõivais heas usus, et see ongi rahvuslik. Ja seepärast

mõni edevam neiu ei julgenud rongikäigus end näidata ja jooksis rahvusrõivad kaenlas Kadriorgu, et seal neis eineda.

Järgneval sügisel 1926. a. avati Tallinna osakonna juures juba omakultuurharu, kuhu koondus osakonna omakultuuriline tegevus, mille sihiks oli arendada ja õilistada ÜENÜ liikmete seas rahvus-omakultuuri selle sõna kitsamas mõttes: pühitseda ja sisustada rahvus-mälestus ja rahvastähtpäevi, korraldada avaiikke omakultuurpäevi ja õhtuid; korraldada suuremaid ja väiksemaid koosviibimisi oma kommete, lõbustustega ja rõivaste harrastamiseks ning õilistamiseks.

Jõudumööda püüdis ÜENÜTO omakultuurharu oma sihikava ka teostada: korraldati väiksemaid mälestus- ja tähtpäevade pühitsemisõhtuid vastavate ettekannetega ja lõbustustega liikmete ja nende külalistele erakorteris (mille puhul mõned liikmed püüdsid hiljem küll kiusu külvata); korraldati suuremaid koosviibimisi ja rahvustantsude kordamise õhtuid Noorseppade kodus ühes noorseppadega, sest ÜENÜTO omakultuurharu oli noorseppadega heas läbikäimises, eriti noorseppade „isa“ A. Lellep suhtus sõbralikult, andes oma ruumid tarvitada rahvustantsude kursuste korraldamiseks; neist „suurejoonelistest“ kursustest võtsid osa ka noorseppad ise, sest ka nende oma koosviibimistel olid hüljatud jazztantsud. Neil koosviibimiste õhtul valitses elurõõmus karske noorusküllane meeleolu. Juhtusin kord ühelt keskkooli peolt, kus tantsiti ainult jazztantse meie omakultuuri õhtule, tundsin, nagu oleksin sattunud teise maailma. Säl raskepärane painav liikumisvaene erootiline õhkkond, siin kerge, liikumisrohke, eluküllane terve-vailatu õhkkond.

Oleks meele tuletaada suuremaid omakultuurilisi õhtuid ja ettevõtteid, millest võttis osa ÜENÜTO: 1) 700 aasta leinamälestusõhtu Muhu kantsi langemise puhul 17. II. 1927. a. kontsertsaalis, — oli meeleolurikas õhtu siniste leinatulede valgustusel, korraldatud Kultuur-ajaloolise seltsi algatusel; 2) osavõtt kevadel rongikäigust Sõjamäele tammede istutamiseks — 1343. a. kangelaste hauale — uue hiie asutamiseks, samuti Kultuur-ajaloolise seltsi algatusel; 3) 18. juunil 2. omakultuuri-

päeva korraldamine ühes Hõimla osakon- naga staadionil, kuhu mindi jällegi rongi- käigus läbi linna. Ettevaldele tulid „Voo- repidu“ ja „Hiiepüha“. Seda päeva tuleb tunnistada täiesti kordaläinuks ning aja- lehtede arvustused üksmeelselt ka seda tun- nustasid, eriti müstilist meeleolu, mis ma- nas „Hiiepüha“ — „salapäraselt leegitse- vad tuled sumeda kevadõhtu hämaruses, hiieneidude tulek tõrvikutega, targa hästi- valitud õnnistussõnad ning Juta kõlarik- kad leelutamised võlusid nagu meeldiva unenäo silme ette, mis meile lähendas rah- va ammu juba ununenud noorepõlve ilu- aega...“ näiteks kirjutati ühes lehes ja sarnased olid ka teiste kirjeldused.

Järgmisel talvel oli julgust juba ise- seisvalt korraldada paar suuremat omakul- tuurõhtut Estonia kontsertsaaalis: 1) 1928. aasta 9. II. „Eesti kosjad“ ja 2) 23. IV, „1343. a. Jüriöö mälestusõhtu.“ Mõlemad õhtud olid rahvaküllased tulutoovad ja iga- pidi menulised ning arvustajate silmis ar- mu leidnud. Eriti viimane õhtu osutus na- gu suurte ülemaaliste jüriöö pühitsemiste, jüriöö tulede süütamise märguandjaks ja algatajaks.

Neile järgnes suvel 30. VI. kolmas oma- kultuurpäev laulupeo ajal Harjuma osakondade osavõttel, mil ka rootslased olid meie külalised — „Ilopüha“ staadionil. Ka „Ilopüha“ jätkas endist menu, ainult lau- lupeo mõllus ei olnud ajalehtedel mahti sellele küllaldaselt tähelepanu pöörata.

Üldse need kaks aastat olid just ÜENÜTO omakultuuri harrastuse kõrge- pinge aastad. See mõju avaldus nii sees- mises elus kui ka väljaspool. „Eesti pul- ma“ pastlaist oli jõutud ilusamate rahvus- riiete kandmiseni ja kui laulupeo rongi- käigus mõõdu ÜENÜTO lipp avaldas rah- vas sellele järgijaile rahvusrõivastele kii- tust.

Samuti rahvatantsud olid ka muutu- nud omaseks ja kodunenud ÜENÜTO pi- duõhtuil. Ning ÜENÜTO rahvastantsude rühm viibis peaaegu alaliselt külaskäigu

reisidel, küll naaberriikides ja ka kauge- mal, nagu Ungaris, küll oma kodumaa lin- nades ja maal — tutvustades ja levitades meie rahvastantsu kultuuri.

Loomulik, et suurele pingele, eriti 10 aasta pidustustele, pidi järgnema langus ja väsimus. Praegu tegutseb ÜENÜTO omakultuurharu rahvatantsu-klubi kujul. Kui palju see klubi on levitanud meie oma- kultuuri olgugi ainult tantsude ja rõivaste arendamises, ei tea öelda, sest ei tunne klubi seesmist vaimu.

Viimasel esituskogu õhtul nägin neid esinevat rootsi ja taani tantsudega. Iga- tahes ühtki eesti tantsu ei näinud tol õhtul. Ning tantsude ettekannete järele tantsijad

ÜENÜTO rahvastantsijate esinemine Rootsis, Gripsholmis.

riietasid endid uuesti „moodsasse rõivis- se“. Kas oli jälle häbi kanda oma rõivaid oma õhtul? Ma ei tea, millist muljet jättis säärane esinemine maaesindajaile?

Loodan, et Tallinna osakonna omakul- tuurharu toibub varssi oma väsimusest ja asub uuesti tegevusse laiemas ulatuses — omakultuuri ideede arendamisele, ja tuge- likult nende teostamisele — oma kodu ja väljaspool kodu, koosviibimistel, esinemis- tel, maitse ja ilu arendamisele, oma kodu- maa looduseilu harrastamisele, meie rahva pühimuste austamisele, rahvuspühade ja mälestuspäevade pühitsemisele ning levi- tades ka laiemas rahvahulkades huvi ja armastust meie rahvus-omakultuuri vastu.

Ringvaade töömaile.

Uudiseid Soomest.

Soomes noorsooliidul on ilus komme korraldada noorsoolaste ja noorsootegelaste kokkusaamisi n. liidu talve- ja suvepäevade näol. Selleaastased t. päevad peeti Põhja-Karjalas Niitylahti r. ülikoolis 200 esitaja osavõtul. Esinesid prof. Cederberg, prof. Pesola, Kojonen, Länsiluoto' pr. Alpiranta jt. mitmesuguste noorustööd haaravate küsimuste üle.

Noorsool. suvepäevad peetakse ajaloolisel Sääksmäel, Häme läänis 27-29 juunil.

Liivi küsimus on soome noorsoo ringides võetud tõsiselt päevakorrale. Üheks aktiivtegelaseks sel alal on Tuusula r. ülik. tuntud juhataja Yrjö Länsiluoto, kes selle küsimuse üle kõneles liidu talvepäevil ning kellelt vastav artikkel „Pyrkijä“ viimases numbris. Teatavasti õppisid Tuusula r. ülikoolis ka mõned liivlased. Põhja-Savo noorsoopäevil kõneles küsimusest pr. L. Westerinen ning Satakunna n. päevil üliõpilased Rekola ja Hosia. Soomlus-Liidu algatusel on praegu käimas üleriiklik korjandus liivlaste hääks. On lastud müügile erilised liivi lipud, 2 smk. tükk, milliseid Uusimaa lääni noorsoo orgid kohustand müüa 3000. Paljud noorsooühingud on määrand liivlastele toetusi, või kohustand korraldama pidusid asja hääks.

Õpperingide õppeaineks 1930-31 aasta kohta on võetud emakeele sõnaline ja kirjalik väljendusoskus. Põhiraamatuna tarvitatakse Alli Mustoneni „Äidinkielen Kirja“, abiraamatuna kümme kord teist raamatud. Ilukirjanduslikuks õppeaineks on J. Linnankoski elu ja teosed. 1931-32 a. õppeaineks on otsustatud võtta: enesekasvatuse. Teatavasti töötavad soomes mõnituhat õpperingi ühisel teemil ja ühise keskkoha juhatusel.

Soome Noorsoo Liit mälestab 1931 aastal oma 50 a. tegevust suuremate 3 päeva kestvate juubeli pidustustega Mikkelis. Samas asub ka Soomes ju 7 aastat töötav Soome Noorsoo r. ülikool. Pidustuste eeskavas on kõned, muusika, rahvatantsud; näidendid, ajalooline rongikäik ja kooride ühislaul. Ühel ajal korraldatakse ka suurem noorsootöö näitus, millest soovitatakse osavõtta ka ÜENÜ-l. Laulude eeskavva on ÜENÜ keskjuhatus vahetalt võetud Miina Hermanni: „Noorolla on kevadet rinna sees kanda!“ milline laul soomlastele näib meeldivat. M. Hermann on laulu suhtes loobund autori tasust, palub aga Soome noorsooliitu määrata miski summa hõimutöö hääks oma äränagemise järele.

Meie noorsoo peod maal kannatavad maalodule kohase näitekirjanduse puuduse all. Selle puuduse kõrvaldamiseks ja ka hõimlaste näitekunsti tutvustamiseks on ÜENÜ keskjuhatusel kavatsus tõlkida mõned meie ja maalavale kohased näidendid soome keelest, soome noorsooliidu kaasabil. Soome Noorsooliit on otsustanud välja anda lühikese lavakunsti õpperaamatu, millele lisatakse ka noorsooühingutele sobivate näidendite nimestik.

Soome suurim kohalik noorsooliit on Etelä-

Karjala, mille suvepidustusist l. a. Jääskas, ka meie Tallinna osak. segakoor ja r. tantsu trupp võttis osa. K. a. korraldatakse liidu suvepidustused Sortavalas 5-6. juulil käsikäes Ida-Karjala Põllumeeste seltsiga. Liit on saanud riigilt 20000 smk. suuruse summa toetuseks ettenähtud kapitalist. Samasuguse summa on saanud ka Põhja-Karjala noorsooliit.

ÜENÜ nõukogu tööpõllult.

Viimasel ÜENÜ nõukogu koosolekul arutati läbi ja otsustati rida kaalukaid küsimusi. Nõukogu esimehe minister O. Kösteri juhatusel nõukogu kuulus kõigepealt dir. Vilhelmsoni aruande haridustoimkonna tööst. Haridustoimkonna ettepanekul nõukogu peab soovitavaks külaklubide asutamise ettepaneku, kusjuures nõukogu oma autoriteediga mõjaks kaasa, pöörates maavalitsuste poole jne., et ÜENÜ osakonnile lubataks vabamalt kasutada koolimaju. Erilise noorsoo näitekirjanduse soetamiseks nõukogu tunnistab vajalikuks korraldada vastav võistlus koos mõne kirjastusega ja kirjastada paremaid tõlkeid. Laulukultuuri edendamiseks peetakse soovitavaks anda välja laulik. Samuti peetakse tarvilikuks, et saaks loodud eri keskkohat, mille kaudu maale võiks saata kontsertreerima nooremaid muusikalisi jõude, konservatooriumi õpilasi jne.

Maatulundustoimkonnal hra Saluste aruande järele on käsil noorsoo maatulundustöö kavade väljatöötamine, teostumisel eri instruktoriga ametisse palkamine, noorsoo maatulundustöö juhtimiseks. Instruktor astub ametisse mai kuul.

Nõukogu peab soovitavaks edaspidiste üleriikliste laulupidude kava mitmekesistada rahvastantsudega, kusjuures vastav korraldamise ülesanne jääks ÜENÜ-le. Otsustatakse astuda läbirääkimisse Lauljate Liiduga selles asjas.

Tunnustatakse ebaõiglaseks, et ÜENÜ osakondi mitmed maavalitsused määravad kõrgema lõbustusmaksu alla, kui haridus j. t. selts. Otsustatakse pöörata selles asjas maavalitsuste liidu poole.

Nõukogu juure on loomisel seniste toimkondade kõrvale veel naistoimkond.

Karskuspüha ja „Eesti Nooruse“ ja „Kevadiku“ õhtu korraldas Kolga-Jaani osakond 4. mail. Karskuspühal kõnelesid nsl. nsl. Alma Künnapuu, Joh. Käosaar ja Otto Ibius. Lisaks kõnedele kanti ette rida deklamatsioone. Osavõtt oli võrdlemisi elav. Täielikult puudusid aga kõik kohaliku karskusseltsi juhtivad tegelased, kes üpris pahased, et noored julgusid varem arvustada nende kahepaiksust: sõnades karskusnõude ja tegudes alkoholisõbrad.

„E. Nooruse“ ja „Kevadiku“ õhtu õnnestus osavõtul vähem. Kõneles O. Ibius ja kanti ette artikleid, luuletusi jne. mainit ajakirjadest.

P.-Viljandimaa organiseeriv Keskkohat on teotsend Kolga-Jaani osakonna man tasapisi. Tegevus on olnud sihit esijoones uute osakondade organiseerimisele. Keskkoha saadet juhtnõididel

ja viimane täiesti Keskkoha algatusel on ellu kutsutud uued osakonnad Rutikveres ja Soosaares.

On saadet paar ringkirja osakonnile ja noorsooliikumiseat huvitatuile ant teateid ÜENÜ eesmärgest ja korraldusist.

Keskkohal on kokkulepe nädalalehe „Põltsamaa Teatajaga“, mille järele Keskkoha tegelased informeerivad viimast noorsooliikumisest ja Kolga-Jaani elust, vastustasuks olles õigustet avaldama oma üleskutseid ja saades 25 eks. igast numbrist maksuta. Nende prieksemplaaride müügist saad sissetulekust ongi senni kaet kõik Org. Keskkoha kulud.

Organiseerivasse Keskkoha kuuluvad nsl. nsl. — O. Ibius, M. Simon, — Kolga-Jaani osak: ja A. Broosmann ja Joh. Raud Soosaare osakonnast.

ÜENÜ Liigvalla osakond sündis 5. III.

1927. a. kahjuks aga elujõuetuna, sest ta langes varjusurma enne kui ta oleks saanud avaldada ühtki elumärki. Alles möödunud aasta augustis ärastasid ta varjusrmast kummekond agaramat noort, ning peagi liitus neile teisi mõtteosalisi. Alguskapitali saamiseks korraldati tegevuse esimese avaldisena pidu Liigvalla härrastemaja ruumes. Alul tegutses vaid näiteharu, missugune ns. Hakki juhatusel töötas täiesti omal jõul. Tegevuse elustumiseks palju aitas kaasa laulukoori asutamine, mille juhatajaks kutsuti Rake algkooli õpetaja hra Tomp. Kuigi lauljad noored ja algajad, edeneb töö hästi. Praegu õpitakse Tartu lalulpeo laule.

Liikmete arv ulatub 50-ni. Praeguses juhatuses töötavad: J. Hein (esim.), J. Laas (esim. abi) H. Verba (laekur), A. Laas (laek, abi), L. Ritomer (kirja t.), J. Trehof (kirj. abi), H. Paalberg.

Osakonna kasutada on Liigvalla härrastemaja avarad ruumid. Spordiharu ellukutumine tekitas suurt elavust noorte seas. Suure innuga tööle asudes täiendasid nad varsti pidude ettekandeid sportliste ettekannetega. 27. märtsil korraldas spordiharu peo spordiabinõude muretsemiseks, kuid halva ilma tõttu oli osavõtt väike. Lugemislauad on avatud kaks korda nädalas, seal leiduvad kõik loetavamad ajalehed ja ajakirjad. Kirjandusnädala puhul peeti kirjanduseõhtu oma jõududega. Samuti on põllumajanduslikud loengud võitnud sooja poolehoidu ümbruskonnas.

Liigvalla noortel on koht, kus oma aega kasulikult veeta. Jääb soovida, et püsiks üksmeel, sihikindlus ja töö õige hindamine.

Üliõpilasleht ja noorsugu.

„Üliõpilasleht“ E. Üliõp. seltsi juubelinumbris A. Reisner, hinnates tänapäeva noorsooliikumist, leiab selle olema kahvatuma eilsest, seda eriti koolinoorsoo hulgas, kuna rahvanoorsugu ÜENÜ näol aktiivsust näitavat. ÜENÜ edu põhjuseks olevat ühine ülesanne: o m a k u l t u u r. Koolinoorsugu tegutsevat vaid üksikutes ühingutes-ringides. Reisner toonitas eriti oma ajakirja väljaandmise vajadust. Ajakiri olgu ühine kooli- ja rahvanoorsool, mis kergendab tema väljaandmist ja kindlustab tugevama majandusliku tagaseina.

mille puudusel senised noorpõlve ajakirjad on pidanud kiratsema ja ilmumisege lõpetama.

Eriti rõhutab üliõpil. R. üliõpilaste kaastöötamise vajadust noorsooliikumises. „Noorsugu vajab vaimlisi kaasnoori, seepärast akadeemiline noorpõlv appi noorsoole! . . Tegelikke ülesandeid on palju. Astume oma koduküla rahvanoorsoo ühingu liikmeks, kui ühingat pole, siis asutame selle. Peame . . . vaidlus-, referaat-, kõnekoosolekuid. . .

Noorsoo tööväli on lai, üliõpilaspere kaasabi tarviline, kui viimased ei taha võöraks jääda oma rahvale ja tema järeltulijale. Meie eneste ja rahva tulevik kohustab selleks, üliõpilaspere ja noorsoo koostööga kindlustame selle.“ Nii üliõp. A. Reisner.

Noorsugu, eriti rahvanoorsugu ootab ammu akadeemilise noorsoo tõsist kaastööd, ent üliõpilaskond enamikus seni pole pakkunud mitte hääd eeskujugi.

Õienduseks.

Eelmises „E. N.“ numbris ÜENÜ Esituskogu muljete kirjeldisist võidavat kohapeal välja lugeda seda nagu oleks ÜENÜ Valgjärve osak. esindaja Kusta Hark end ise nimetanud Valgjärve vallavanemaks. See on vääri arusaamine kirjeldaja naljapalast, sest selle aluseks oli koosoleku lõpul Saadjärve osak. esindaja E. Vardja poolt naljana öeldud lause „Valgjärve vallavanem hakkab kodu minema“, kui K. Hark lahkuma hakkas. Valgjärves aga üksikud ebasümpaatsed isikud tõlgitsevad „E. N.“ toodud märgest nii, et neil soodus oleks lugupeetud noorsootegelasele midagi ette heita ja isegi vastutusele võtmisest räägivad. Kin nitame, et ns. K. Hark kordagi enda kohta sõna „vallavanem“ ei tarvitanud. Toimetusel on aga raske Tallinnast Valgjärve noorsootöö õonestajale midagi vajalikku pähe istutada, kui nad mõista ei taha, mis tähendab sõna „vastastikku“.

Ruumipuudusel osa ettenähtud materjali pidi jääma käesolevast numbrist välja. Järgmine number ilmub Jaanipäevaks.

Juhan Lübeck †

Ilusal kevadhommikul 14. aprillil 1930. a. lahkus Järvakandi noorsoolaste seast raske haiguse järele nrs. Juh. Lübeck. Lahkunu oli 33 aastat vana, seega vanemaid noorsoolasi meie osakonnas. Võttis aktiivselt osa osakonna tegevusest.

Liig vara lahkusid sa meilt. Sinust iial mälestus ei kustu. Olgu muld sul kerge kandal!

Sügavas kurbuses

Järvakandi osakond.

Vastutav ja tegev toimetaja Harald Nõmmik. Väljaandja Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse Keskkohatus. Toimetus: Eduard Riismann, August Meikop ja Otto Ibius. Talitusjuht: H. Hasenbuš.